

( 8 ) S-2/SANH/02/18

**TDP (Honours) 2nd Semester Exam., 2018**

**SANSKRIT**

( Honours )

**SECOND PAPER**

**Full Marks : 80**

**Time : 3 hours**

*The figures in the margin indicate full marks  
for the questions*

Answer **eight** questions, taking **two** from each Unit

*Candidates are required to give their answers in their  
own words as far as practicable*

**UNIT—I**

1. (a) Account for the case-endings in any *five* of  
the following underlined words : 1×5=5

(i) चर्मणि द्वीपिनं हन्ति।

(ii) दुग्धस्य पानं शिशुना।

(iii) ज्ञानात् ऋते वृथा जीवनम्।

(iv) फलाय याति बालकः।

8M/1096

( Turn Over )

( 2 )

(v) स वर्षेण व्याकरणम् अपठत्।

(vi) उद्यानं परितः वृक्षाः सन्ति।

(vii) बलं देहि देवि दुर्गे!

(b) Correct the errors in any five of the following :  $1 \times 5 = 5$

(i) नदीभ्यः गङ्गा पवित्रतमा।

(ii) ज्ञानी सदा सतसु पूजितः।

(iii) व्याधभये पलायते मृगः।

(iv) विष्णुं नमः।

(v) कस्यापि सह विवादः न कर्तव्यः।

(vi) पिता मम प्रति सदयः।

(vii) पुत्रेण पितरं नमति।

2. Expound and name the Samāsas in any five of the following :  $2 \times 5 = 10$

दिवाकरः ; पलात्रम् ; प्रतिदिनम् ; सूर्योदयः ; दम्पती ;

रणनिपुणः ; चन्द्रचूडः ; चतुष्पदी।

8M/1096

( Continued )

( 3 )

3. (a) Substitute single words for any five of the following :  $1 \times 5 = 5$

(i) शवानां शयनम्

(ii) दानाय इदम्

(iii) कुत्सितः राजा

(iv) पञ्चानां गवां समाहारः

(v) अग्निश्च सोमश्च

(vi) अक्ष्णोः परम्

(vii) विश्वं मित्रं यस्य सः

(b) Give examples for any five of the following :  $1 \times 5 = 5$

(i) उक्तकर्मणि प्रथमा

(ii) अवच्छेदे सप्तमी

(iii) नित्यसमासः

(iv) सम्प्रदाने चतुर्थी

(v) निर्धारणे सप्तमी

(vi) समाहारद्वन्द्वः

(vii) अधिकरणे षष्ठी

8M/1096

( Turn Over )

( 4 )

UNIT—II

4. What do you mean by गण according to *Chandomañjarī* of Gaṅgādāsa? How many varieties of गण are there? Discuss with examples the characteristics of different गणs on the basis of लघु and गुरु. 1+1+8=10
5. Define and illustrate any two of the following metres : 5×2=10  
शिखरिणी ; मालिनी ; रुचिरा ; वंशस्थविलम् ।
6. Scan and name the metres with definition in any two of the following : 5×2=10  
(a) नामाक्षरं गणय गच्छति यावदन्तम् ।  
(b) यास्यत्यद्य शकुन्तलेति हृदयं संस्पृष्टमुत्कण्ठया ।  
(c) तीव्राघातप्रतिहततरुः स्कन्धलग्नैकदन्तः ।  
(d) प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा ।

UNIT—III

7. What is the name of Vidūṣaka in the drama, *Abhijñānaśakuntalam*? Why does he pray for rest at least for a day? Discuss the importance of the role of Vidūṣaka in the drama. 1+1+8=10

8M/1096

( Continued )

( 5 )

8. Translate preferably in English any two of the following Ślokas : 5×2=10  
(a) वाचं न मिश्रयति यद्यपि मद्ब्रह्मोभिः  
कर्णं ददात्यभिमुखं मयि भाषमाणे ।  
कामं न तिष्ठति मदाननसम्मुखीना  
भूयिष्ठमन्यविषया न तु दृष्टिरस्याः ॥  
(b) चित्रे निवेश्य परिकल्पितसत्त्वयोगा  
रूपोच्चयेन मनसा विधिना कृता नु ।  
स्त्रीरत्नसृष्टिरपरा प्रतिभाति सा मे  
धातुर्विभुत्वमनुचिन्त्य वपुश्च तस्याः ॥  
(c) पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युष्मास्वपीतेषु या  
नादत्ते प्रियमण्डनापि भवतां स्नेहेन या पल्लवम् ।  
आद्ये वः कुसुमप्रसूतिसमये यस्या भवत्युत्सवः  
सेयं याति शकुन्तला पतिगृहं सर्वैरनुज्ञायताम् ॥
9. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following : 10  
(a) सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यं  
मलिनमपि हिमांशोर्लक्ष्म लक्ष्मीं तनोति ।  
इयमधिकमनोज्ञा वल्कलेनापि तन्वी  
किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम् ॥  
(b) न तादृशा आकृतिविशेषा गुणविरोधिनो भवन्ति ।

8M/1096

( Turn Over )

## UNIT—IV

10. Describe, after the Fifth Act of the *Abhijñāna-śakuntalam*, the scene of Śakuntalā's refusal by Duṣyanta. 10

11. Translate preferably in English any two of the following Ślokas : 5×2=10

(a) महाभागः कामं नरपतिरभिन्नस्थितिरसौ  
न कश्चिद्दुर्णानामपथमपकृष्टोऽपि भजते ।  
तथापीदं शश्वत्परिचितविविक्तेन मनसा  
जनाकीर्णं मन्ये हुतवहपरीतं गृहमिव ॥

(b) चूतानां चिरनिर्गतापि कलिका वध्नाति न स्वं रजः  
संनद्धं यदपि स्थितं कुरवकं तत् कोरकावस्थया ।  
कण्ठेषु स्वलितं गतेऽपि शिशिरे पुंस्कोकिलानां रुतं  
शङ्के संहरति स्मरोऽपि चकितस्तूणार्धकृष्टं शरम् ॥

(c) शैलानामवरोहतीव शिखरादुन्मज्जतां मेदिनी  
पर्णस्वान्तरलीनतां विजहति स्कन्धोदयात् पादपाः ।  
सन्तानैस्तनुभावनष्टसलिला व्यक्तिं ब्रजन्त्यापगाः  
केनाप्युत्क्षिपतेव पश्य भुवनं मत्पार्श्वमानीयते ॥

12. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following : 10

(a) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु  
क्लिष्टं नु तावत् फलमेव पुण्यम् ।  
असन्नित्वैर्तदतीतमेते  
मनोरथा नाम तटप्रपाताः ॥

(b) दिष्ट्या शकुन्तला साध्वी सदपत्यमिदं भवान् ।  
श्रद्धा वित्तं विधिश्चेति त्रितयं तत् समागतम् ॥

\*\*\*